

Jaarverslag 2022

Bureau Straatjurist
Nieuwe Herengracht 18
1018 DP Amsterdam

M 06 10633431

E info@straatjurist.nl

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van het jaar 2022. Op 5 december 2022 werd het Nationaal Actieplan Dakloosheid ‘Eerst een Thuis¹’ gelanceerd. Dit actieplan heeft de ambitie om het aantal dak- en thuislozen fors en structureel terug te dringen en moet ervoor zorgen dat in 2030 dakloosheid is beëindigd. In dit plan wordt ook ingezet op investering in goede onafhankelijke cliëntondersteuning en sociaaljuridisch advies. Het is positief dat hier aandacht voor is en blijft. In één van de meest kwetsbare periodes van het leven, moet men een weg vinden in een complex, overbelast systeem met vaak net niet passende regelgeving. Voldoende laagdrempelige (sociaaljuridische) onafhankelijke cliëntondersteuning is van essentieel belang voor deze kwetsbare doelgroep. Men dient te allen tijde gewezen te worden op het bestaan van onafhankelijke cliëntondersteuning en toegang te hebben tot rechtsbescherming².

Op 1 september 2022 is het Daklozenkantoor officieel geopend door wethouder Rutger Groot Wassink³. Dit was een wens die de Straatalliantie al langere tijd had. Een plek waar onafhankelijke cliëntondersteuning geboden wordt, en je gebruik kunt maken van faciliteiten zoals telefoon en computer. Dat er behoefte aan een plek als deze is, wordt bevestigd door het hoge aantal bezoekers. In 2022 heeft de Straatalliantie ook veel geïnvesteerd in samenwerkingen met andere organisaties en instanties. Zo zijn er vanuit de Straatalliantie presentaties gegeven bij de buurtteams en bij het kennisfestival.

Tot op heden ziet Bureau Straatjurist nog steeds een toename van het aantal dak- en thuisloos geraakten. De coronacrisis, wooncrisis en energiecrisis zorgen ervoor dat een deel van onze samenleving het niet redt om het hoofd boven water te houden.

Bureau Straatjurist zag in 2022 opnieuw veel gezinnen die zich melden, omdat ze dakloos zijn geraakt. Wanneer je als gezin een dak boven je hoofd verliest gaat de regel ‘geen gezinnen op straat’⁴ in veel gevallen niet meer op. Deze gezinnen melden zich in alle wanhoop bij het buurtteam. Het is geen uitzondering meer dat men vervolgens bij de GGD te horen krijgt dat niet wordt voldaan aan de criteria voor (nood)opvang en er zelf een oplossing gevonden dient te worden. Het probleem is dat deze oplossing er vaak niet is. Dat hier veel gerechtelijke procedures uit voortkomen, is daarom geen verrassing.

Tevens signaleert Bureau Straatjurist elk jaar weer dat het krijgen van toegang tot de maatschappelijke opvang een steeds grotere opgave blijft. Het zelfredzaamheidscriterium speelt

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/30/nationaal-actieplan-dakloosheid-eerst-een-thuis>

² Proactief aanbieden van onafhankelijke cliëntondersteuning. (z.d.). Movisie. <https://www.movisie.nl/artikel/proactief-aanbieden-onafhankelijke-clientondersteuning>

³ Daklozenkantoor opent deuren in West: “Wij doen niets wat mensen zelf niet willen”. (2022, september). [Persbericht]. <https://www.parool.nl/amsterdam/daklozenkantoor-opent-deuren-in-west-wij-doen-niets-wat-mensen-zelf-niet-willen~b41665b0/>

⁴ Gemeente Amsterdam. (2022). Kortdurende opvang Maatschappelijke opvang Beschermd wonen. Handboek voor professionals.

hierin een grote rol. Bureau Straatjurist probeert mensen die ten onrechte met een afwijzingsbesluit naar buiten worden gestuurd, zo goed mogelijk te ondersteunen bij de bezwaarprocedure. Bureau Straatjurist ziet dat tijdens deze procedures met name de zelfredzaamheid opnieuw onder de loep wordt genomen, wat in een aantal gevallen toch leidt tot toegang tot de maatschappelijke opvang-keten.

Dakloosheid kan iedereen overkomen. Je buurman, je collega of iemand uit je vriendengroep. Er wordt makkelijk gedacht over het aanvragen en verkrijgen van een urgentieverklaring. Helaas is ook dit een lang proces waar strenge regels en voorwaarden aan verbonden zijn. Zoals te lezen in hoofdstuk 2, laat de Gemeente Amsterdam ook regelmatig steken vallen als het gaat om zorgvuldig onderzoek doen in de behandeling van de aanvragen.

In dit jaarverslag staan in hoofdstuk 1 de werkzaamheden en cijfers beschreven. In hoofdstuk 2 besteden we dit jaar aandacht aan relevante rechtspraak in 2022 rondom de drie thema's (nood)opvanggezinnen, zelfredzaamheid en urgentie.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Inhoudsopgave	4
Hoofdstuk 1 Werkwijze en cijfers	5
Samenstelling.....	6
Samenwerking.....	6
Straatalliantie.....	6
Financiële constructie.....	9
Opening en locatie van Het Daklozenkantoor.....	9
Hoofdstuk 2 Rechtspraak 2022 rondom drie thema's	12
(Nood)opvang gezinnen	12
Praktijk.....	12
Jurisprudentie.....	12
Toegang Maatschappelijke Opvang	
Praktijk.....	14
Jurisprudentie.....	15
Urgentie	16
Praktijk.....	16
Jurisprudentie.....	17
Tot slot.....	18

Hoofdstuk 1   Werkwijze en cijfers

Bureau Straatjurist komt op voor de belangen van Amsterdamse (dreigend) dak- en thuisloze mensen die tussen wal en schip vallen. Het bureau is op 1 oktober 2011 ontstaan op initiatief van de Protestantse Diaconie Amsterdam, stichting JES (Je Eigen Stek), De Regenboog Groep, HVO-Querido en stichting Belangenbehartiging Amsterdamse dak- en thuislozen (BADT). Sinds 2014 wordt Bureau Straatjurist verder gedragen door stichting BADT, mogelijk gemaakt door een subsidie van de gemeente Amsterdam.

In een sociale en/of democratische rechtsstaat hebben burgers die in een kwetsbare positie verkeren recht op een sociaal vangnet, zoals bijstand en onderdak. Dak- en thuisloosheid is een aantasting van het recht op een behoorlijke levensstandaard en het recht op behoorlijke huisvesting. Dit recht is terug te vinden in de Nederlandse Grondwet⁵ in artikel 22 lid 2, in het Europees Sociaal Handvest (herzien) in artikel 31 en in verschillende door Nederland geratificeerde internationale verdragen waaronder art. 11 lid 2 Internationaal Verdrag Inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten. Ondanks een stevige hulpverleningsstructuur vallen er in Amsterdam voortdurend mensen tussen wal en schip. Zij hebben niet het vermogen om in de complexe juridisch-bureaucratische werkelijkheid staande te blijven, verliezen huis en haard en kampen met een urgent probleem dat nogal eens sociaaljuridisch van aard is. Vaak hangen deze problemen samen met beperkende maatregelen, zoals aanscherping van voorwaarden, het opwerpen van drempels om de instroom te beperken en sancties.⁶

Bureau Straatjurist biedt (onafhankelijke) sociaaljuridische ondersteuning. Hierbij vallen onder andere de volgende functies te onderscheiden:

- Juridisch advies, individuele belangenbehartiging en ondersteuning, dienstverlening en nauwe samenwerking met advocatuur. In 2022 heeft Bureau Straatjurist 929 unieke hulpvragers bijgestaan.
- De onderwerpen waar de meeste hulpvragen betrekking op hadden waren dakloosheid/huisvestingsproblematiek, briefadres en detentie of (straf)zaak.
- Vraagbaak, inloop, informatieverstrekking
In 2022 heeft Bureau Straatjurist wekelijks spreekuur gehouden bij het Stoelenproject. Bureau Straatjurist blijft inventariseren waar behoefte is aan een spreekuur. De website van Bureau Straatjurist wordt up-to date gehouden met informatie over voorzieningen voor de doelgroep. Hulpverleners weten Bureau Straatjurist nog beter te vinden. Daarbij speelt de toenemende bekendheid van Bureau Straatjurist bij de Buurteams een rol.
- Collectieve belangenbehartiging en trend-signalering richting officiële instanties en de lokale overheid. Bureau Straatjurist besteedt veel aandacht aan het bewerkstelligen van structurele oplossingen bij problemen waar dak- en thuisloze

⁵ Dak- en thuisloosheid. (z.d.). www.mensenrechten.nl. <https://mensenrechten.nl/nl/dak-en-thuisloosheid>

⁶ Onderzoeksprogramma o.l.v. G. Vonk, De toekomst van de universele verzorgingsstaat: tussen de sociale bijstand en een gegarandeerd minimuminkomen (langlopend), UWV Gak.

mensen veelvuldig tegenaan lopen. Afgelopen jaar is Bureau Straatjurist wederom in gesprek gegaan met verschillende raadsleden om de daklozenproblematiek en signalen aan te kaarten. Ook stelt Bureau Straatjurist zaken aan de orde in de raad en/of pers als dat noodzakelijk is.

Samenstelling

In 2022 was W. de Nooijer werkzaam als Straatjurist, J. van Tongeren als Sociaaljuridisch dienstverlener en A. Clausen als coördinator. Afgelopen jaar zijn de vrijwilligers vele uren actief geweest. Daarnaast wordt er gewerkt aan de inzet van ervaringsdeskundigen.

Het bestond in 2022F uit J. Westert (voorzitter), M. Boterman (penningmeester), H. van Bezooijen (lid) M. van der Pligt (lid) en J. de Vries (lid).

Per 1 mei 2020 is Bureau Straatjurist naar een nieuwe locatie verhuisd. Bureau Straatjurist is nu gehuisvest in het Corvershof op de Nieuwe Herengracht 18, 1018 DP in Amsterdam.

Samenwerking

Bureau Straatjurist onderhoudt contacten met organisaties zoals de Regenbooggroep, HVO-Querido, het Leger des Heils, de diverse gemeentelijke instellingen, Buurtteams, MEE, het College voor de Rechten van de Mens, de Ombudsman metropool Amsterdam, de Kinderombudsman metropool Amsterdam en met gespecialiseerde advocaten. In 2019 is de samenwerking tussen Bureau Straatjurist, MDHG en Daklozenvakbond geformaliseerd.

Straatalliantie

Sinds 2017 werken de Belangenvereniging Druggebruikers MDHG, Bureau Straatjurist en de Daklozenvakbond samen om voldoende, hoogwaardige cliëntondersteuning voor dak- en thuislozen te realiseren. De directe aanleiding daarvoor was een aangenomen motie in de gemeenteraad waarin de drie organisaties eenmalig een extra bedrag ontvingen, dat zij onderling dienden te verdelen. Dieperliggende aanleidingen vormden de toegenomen bezoekersaantallen bij alle drie de organisaties; het toegenomen belang dat de Wmo uit 2015 aan cliëntondersteuning toeschreef; de verwatering van de belangenbehartiging voor druggebruikers door de toename van niet-gebruikende bezoekers bij de MDHG; de toegenomen vraag vanuit zowel gemeente, instellingen als achterban om meer aan collectieve belangenbehartiging te doen en het besef dat het einde van deze groei op al deze vlakken nog lang niet in zicht was. We vonden dat er een visie ontwikkeld moest worden op cliëntondersteuning voor dak- en thuislozen en dat wij de geschikte partijen waren om deze te ontwikkelen. Samenwerking tussen de drie partijen was er altijd al geweest, maar intensivering hiervan lag voor de hand.

In grote lijnen was deze visie al vanaf september 2017 gereed: meer samenwerking in de Straatalliantie voor cliëntondersteuning van dak- en thuislozen met een uitvalsbasis vanuit een te openen Daklozenkantoor. De daarbij horende financiering bleef echter uit en bestond de afgelopen jaren slechts uit het deel dat nodig was om het proces daartoe te realiseren. In 2019 kon een incidentele subsidie worden aangevraagd bij het ministerie van VWS voor de verdere ontwikkeling van de Straatalliantie. Dit bood onder andere de mogelijkheid om een projectleider aan te stellen.

Dit leidde -zeker vanaf 2020- tot concrete acties: er werd gestart met gezamenlijk outreachend werk; er werd structureler kennis gedeeld en er werd onderling advies gegeven, bijvoorbeeld doordat Bureau Straatjurist een juridische blik werpt op dossiers van MDHG of De Daklozenvakbond. Ook op het gebied van collectieve belangenbehartiging is vanaf 2020 het aantal gezamenlijke activiteiten toegenomen. Vanaf dat jaar vertegenwoordigen de organisaties elkaar ook in (netwerk-) overleggen.

Tegelijkertijd vond een onderzoek plaats door de Hogeschool van Amsterdam, waarvan de resultaten op 27 mei 2021 werden gepresenteerd.⁷ De uitkomsten hiervan bevestigden dat er een grote behoefte aan onafhankelijke cliëntondersteuning van dak- en thuislozen bestaat, de werkwijze van de drie organisaties wordt gewaardeerd en er behoefte is aan meer capaciteit en fysieke ruimte.

In 2021 konden we dan ook een uitgewerkt plan naar de gemeente sturen hoe de Straatalliantie concreet vorm moest krijgen. In het kort: de Straatalliantie moet de belangenorganisatie voor Amsterdamse dak- en thuislozen worden, op zowel collectief niveau als individueel niveau (cliëntondersteuning). De Daklozenvakbond zou zich gaan concentreren op het verstrekken van briefadressen en de cliëntondersteuning die zij bieden onderbrengen bij de Straatalliantie; Bureau Straatjurist zou volledig in de nieuwe organisatie op gaan en de Belangenvereniging Druggebruikers zou zich volgens haar inmiddels geformuleerde toekomstvisie⁸ weer volledig op druggebruikers richten, waarbij het een deel van haar capaciteit zou afstaan ten behoeve van de Straatalliantie.

De plannen voor de Straatalliantie en Het Daklozenkantoor werden in eerste instantie met verschillende begrotingen en financieringsbehoeftes opgezet, waarbij het aan ambitie niet ontbrak. Getemperd door de realiteitsverwachtingen vanuit de gemeente, hebben we uiteindelijk een zogenoemde 'minimale begroting' opgesteld, met daarin de minimale opzet waarin wij de plannen nog verantwoord vonden. Uit ervaring weten we dat er qua grootte een omslagpunt is van waar het mogelijk wordt om gebruik te kunnen maken van ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en (meerdere) stagiaires en de tijdsinvesteringen die daarmee gepaard gaan renderen. Daarvoor is een minimum aan fte nodig, wat dan ook het ijkpunt werd voor deze minimale begroting. We menen dat we dit in onze stukken goed beargumenteerd hebben en dat het op basis van eerdere aanvragen vanuit de drie organisaties bekend verondersteld mocht worden dat we daarin niet overvroegen uit onderhandelingsoverwegingen. De opmerking in de gemeenteraad van de

---

⁷ "Een onderzoek naar de behoefte aan onafhankelijke cliëntondersteuning onder dak- en thuisloze Amsterdammer" - Pamela Lucas, Jorien van der Laan, Marleen Kruihof, Rianne van der Weijden, Roeland van Geuns. Lectoraat Armoede Interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Sociale Innovatie. https://pure.hva.nl/ws/portalfiles/portal/17977962/HvA_onderzoek_Straatalliantie_2020_versie_2021_2juli.pdf

⁸ Toekomstvisie van de Belangenvereniging Druggebruikers MDHG, https://www.mdhg.nl/wp-content/uploads/2022/12/Toekomstvisie_MDHG_DEF.pdf

toenmalige wethouder dat je 'iedere organisatie natuurlijk zo robuust kan maken als je zelf wilt' viel bij ons dan ook niet in goede aarde.

De begroting bij deze minimale opzet bedroeg € 710.200,- per jaar. Daarvan kon € 321.438,- worden opgebracht vanuit de bestaande financiering (€ 168.900,- vanuit de structurele subsidie BADT/Bureau Straatjurist, € 115.583,- vanuit de MDHG en € 36.952,- vanuit de cliëntondersteuning De Daklozenvakbond), waardoor de resterende financieringsbehoefte € 388.762,- per jaar bedroeg.

De gemeente besloot echter slechts € 150.000,- per jaar beschikbaar te stellen, met in eerste instantie een looptijd van twee jaar.

De teleurstelling over dit financieringsbesluit leidde tot de discussie om de subsidie dan maar niet te accepteren, maar ook dit werd steeds minder als een goede optie gezien: de plannen voor de Straatalliantie en Het Daklozenkantoor zijn immers niet uit luxe, maar uit pure noodzaak geboren. De druk op de drie organisaties neemt al jaren toe door eerder genoemde factoren, en het niet accepteren van een subsidie die die werkzaamheden zou kunnen verlichten zou in dat licht onverstandig zijn. Bovendien leeft het idee bij onze organisaties dat onze inzichten wellicht niet direct, maar wel op termijn door anderen gedeeld zullen worden. Ook in dat kader is het verstandig om de eerste stappen te zetten.

Hoewel verdere versmelting van de drie organisaties niet meer aan de orde was, zagen we hiermee wel mogelijkheden voor onafhankelijke cliëntondersteuning. Naast de jaarlijkse 150.000,- euro was er nog budget over van de subsidie vanuit het ministerie van VWS, van waaruit belangrijke opstartkosten betaald konden worden. Bovendien bleek de Daklozenvakbond al wel bereid om haar cliëntondersteuning onder te brengen bij Het Daklozenkantoor, waardoor we voor het totaalbudget ruimte zagen om Het Daklozenkantoor (voor kantoorgebruik en onafhankelijke cliëntondersteuning) voor 2,5 dag in de week met twee betaalde cliëntondersteuners, twee ervaringsdeskundigen en een stagiair te openen. Daarnaast is een coördinator van Het Daklozenkantoor aangesteld voor 6 uur per week.

Nogmaals: we zien Het Daklozenkantoor nadrukkelijk als plek voor kantoorgebruik en onafhankelijke cliëntondersteuning, terwijl de collectieve belangenbehartiging bij de drie aparte organisaties blijft liggen. Daarbij is gekozen niet direct een aparte stichting op te richten. De statuten van de stichting zouden immers gericht moeten zijn op zowel collectieve belangenbehartiging als individuele belangenbehartiging (cliëntondersteuning) en het product zijn van de verdere versmelting van de drie organisaties, terwijl Het Daklozenkantoor zich alleen op cliëntondersteuning richt. Het project 'Het Daklozenkantoor' is daarmee een project van het samenwerkingsverband de Straatalliantie. Voor dit samenwerkingsverband is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst getekend

De stuurgroep van de Straatalliantie fungeert daarbij als het bestuur (op afstand) van het samenwerkingsverband en bestaat uit drie bestuursleden van de drie aangesloten organisaties.

De stuurgroep heeft een coördinator aangesteld (Dennis Lahey), die voor 6 uur per week wordt gedetacheerd vanuit de MDHG. De coördinator legt achteraf verantwoording af aan de stuurgroep. Met het aanstellen van de coördinator is de rol van de projectleider gestopt en heeft zij nog enkele ondersteunende taken verricht. Vanuit de werknemers van de drie organisaties is een werkgroep samengesteld, die de coördinator adviseert en -samen met de coördinator- samenwerkt als het gaat om collectieve belangenbehartiging vanuit de drie organisaties.

Financiële constructie

Het was voor de Straatalliantie niet mogelijk een eigen rekening te openen, aangezien het een samenwerkingsverband en geen aparte organisatie betreft. De aanvraag voor de subsidie was door BADT/Bureau Straatjurist gedaan, waardoor de subsidie op hun rekening wordt gestort. Aangezien het penningmeesterschap van BADT/Bureau Straatjurist door een vrijwillig bestuurslid wordt gedaan en zijn tijd daarvoor beperkingen kent, paste het niet om alle transacties via hem te laten verlopen. Met de start van Het Daklozenkantoor was het daarom noodzakelijk de financiële gang van zaken aan te passen en via de coördinator te laten verlopen. De coördinator van Het Daklozenkantoor was echter niet officieel verbonden aan BADT/Bureau straatjurist, waardoor het niet mogelijk was om hem toegang te geven tot die bankrekening. Bovendien moesten de werknemers van Het Daklozenkantoor in dienst worden genomen, iets waarvoor ook een wettelijke entiteit noodzakelijk is. Om deze redenen is ervoor gekozen om de financiën van Het Daklozenkantoor via de MDHG te laten verlopen. De coördinator van Het Daklozenkantoor is immers dezelfde persoon als de directeur van de Belangenvereniging Druggebruikers MDHG, met alle benodigde bevoegdheden qua financiën en personeelszaken. Om dit secuur af te stemmen en de financiën van Het Daklozenkantoor en de MDHG niet te veel door elkaar te laten lopen, is een procedure gemaakt die is afgestemd met alle partijen in de Straatalliantie, de gemeente en de accountant. Daarmee werd de MDHG per 1 juli kassier van Het Daklozenkantoor.

Opening en locatie van Het Daklozenkantoor

Het vinden van een geschikte locatie was essentieel voor het welslagen van Het Daklozenkantoor en leek -in de huidige Amsterdamse vastgoedmarkt- op voorhand voor veel hoofdbrekers te gaan zorgen. De locatie voor Het Daklozenkantoor vonden we in een pand op het voormalig Willemina Gasthuisterrein (WG-terrein) onder beheer van de Protestantse Diaconie. Dit gebouw aan de Arie Biemondstraat 103, omgedoopt tot 'Paulientje' (naar de bijnaam van Koningin Wilhelmina) huisvest verschillende cultureel en maatschappelijk actieve organisaties die voornamelijk op de benedenverdieping van het pand zitten. Op dinsdag maakt de Turnclub van de bovenverdieping gebruik; voor de andere dagen kon de Straatalliantie haar gebruik kiezen. Dat werden de maandag, woensdagochtend en donderdag.

Het Daklozenkantoor opende op 1 juli voor het eerst haar deuren. Dat we zo snel na de toezegging van de financiering al een locatie konden betreden kwam onverwachts, maar hebben we met beide handen aangegrepen. Voor de problemen die dit met zich meebracht hebben we pragmatische oplossingen bedacht. Personeel voor Het Daklozenkantoor moest nog deels gevonden worden, maar dit probleem konden we oplossen door de inzet van reeds bij de drie

partijen in dienst zijnde personeel. De al geplande vakantieperiode voor deze personen vingen we op door de eerste drie weken als proefperiode te zien, waarna we na de zomervakantie ‘echt’ van start gingen. Op 1 september was de officiële opening van Het Daklozenkantoor. We waren blij verrast dat het een buitengewoon drukbezochte bijeenkomst was, waarbij we zowel achterban, politieke en ambtelijke vertegenwoordiging, ketenpartners als (veel) buurtteammedewerkers mochten verwelkomen. De opening werd verricht door wethouder Groot Wassink van Opvang, door samen met ervaringsdeskundige Rob Geurtsen en coördinator Dennis Lahey een ‘web van instanties’ door te knippen. De opening leverde - naast aandacht in de Spuit 11- persaandacht op bij Radio 1, Trouw⁹ en Het Parool^{10 11}.

Dat de behoefte aan onafhankelijke cliëntondersteuning groot is, was voor ons geen verrassing. Toch overtrof het aantal dossiers dat we in het eerste half jaar hadden onze hoogste verwachtingen. Met 155 dossiers in een half jaar tijd (inclusief de vakantiesluiting van drie weken) loopt dit aantal al ver boven het aantal dossiers dat we na twee jaar dachten te hebben.

Het Daklozenkantoor kent zowel de functie van werkplek voor dak- en thuislozen, als plek waar mensen terecht kunnen voor cliëntondersteuning. Van beide functies wordt gebruik gemaakt, maar de verhouding tussen deze twee en de invulling van de eerste functie is wel anders dan wij wat wij eerder hadden ingeschat. De cliëntondersteuning is leidend: daar is veruit de grootste behoefte aan. En de mensen die van Het Daklozenkantoor gebruik maken om hun zaken op orde te brengen, zijn blij met de aanwezigheid van cliëntondersteuners als klankbord, adviseur en ondersteuner en komen wellicht binnen om puur van het kantoor gebruik te maken, maar zijn ook blij met de ondersteuning.

Een belangrijk aandachtspunt bij het opstarten van Het Daklozenkantoor was de vraag of er niet een grote overlap zou komen tussen de mensen die deze nieuwe voorziening zouden gebruiken en tevens bij de drie bestaande organisaties komen. De Straatalliantie (Bureau Straatjurist, MDHG en sinds 1 juli 2022 ook Het Daklozenkantoor) maakt gebruik van hetzelfde registratiesysteem (AdVos) om dossiers en bijbehorende acties te registreren. Daardoor is het mogelijk om deze dubbele dossiers snel te ontdekken. Onder dubbele dossiers verstaan wij een dossier met dezelfde registratie in zowel AdVos van Het Daklozenkantoor als in een van de andere registratiesystemen. Een dergelijke overlap blijkt slechts in een zeer klein aantal casussen het geval te zijn. In het geval van overlappende dossiers tussen Het Daklozenkantoor en de MDHG gaat het om 14 personen, in het geval van overlappende dossiers tussen Het Daklozenkantoor en

⁹ Ook daklozen hebben een kantoor nodig, vindt de Amsterdamse Straatalliantie – Trouw 17 september 2022 <https://www.trouw.nl/binnenland/ook-daklozen-hebben-een-kantoor-nodig-vindt-de-amsterdamsestraatalliantie~b2b0a850>

¹⁰ Daklozenkantoor opent deuren in West: ‘Wij doen niets wat mensen zelf niet willen’ Het Parool, 1 september 2022 <https://www.parool.nl/amsterdam/daklozenkantoor-opent-deuren-in-west-wij-doen-niets-wat-mensen-zelf-nietwillen~b41665b0>

¹¹ Rob Geurtsen wil een maatje: ‘Ik zoek iemand die me het normale leven kan laten zien’ Het Parool 3 september 2022 <https://www.parool.nl/ps/rob-geurtsen-wil-een-maatje-ik-zoek-iemand-die-me-het-normale-leven-kan-latenzien~b3e3dc1b/>

Bureau Straatjurist gaat het om 13 personen. Aangezien de cliëntondersteuning van de Daklozenvakbond is ondergebracht bij Het Daklozenkantoor, is daar uiteraard geen overlap.

Samenwerking met de buurtteams

De Straatalliantie en Het Daklozenkantoor hebben in 2022 veel tijd besteed hebben aan de netwerkpartners. Onze focus lag daarbij bovenal op de buurtteams. Deze grote verandering in het sociale domein was natuurlijk al in 2021 begonnen en had -ook voor de opening van Het Daklozenkantoor- de volle aandacht van de Straatalliantie. In december 2021 heeft de Straatalliantie het Groeiboek uitgebracht, met daarin casussen en aanbevelingen voor een betere aansluiting van de buurtteams op de doelgroep (dreigend) dak- en thuislozen. Het Groeiboek is uitgebracht omdat de Straatalliantie, net als diverse samenwerkingspartners, signaleerde dat de buurtteams nog niet volledig aangesloten waren op de gewenste ondersteuning voor dak- en thuislozen. Als Straatalliantie ontvingen wij voornamelijk positieve reacties en erkenning over de uitgebrachte casussen. Buurteammedewerkers gingen steeds meer gebruik maken van onze expertise.

Vanuit Gemeente Amsterdam is er aan de hand van opgehaalde informatie uit 2021 een implementatieplan dakloosheid en het buurtteam opgesteld. Om vooruitgang te garanderen is er een plan van aanpak Buurteam en dak- en thuislozen ontwikkeld en om dit vorm te geven is er een projectgroep opgestart, waarin ook de Straatalliantie zitting had. De projectgroep organiseerde zeven netwerkbijeenkomsten, een MeetUp en drie workshops, waarbij de Straatalliantie telkens een deel van het programma samenstelde. Het opstarten van een basistraining is nog in de maak. Sinds 3 november is het zogenaamde vragenuur van start gegaan, wat sindsdien iedere twee weken op de donderdagochtend plaats vindt. Via een (vaste) link kan iedere buurtteammedewerker iedere twee weken gebruik maken van onze expertise. Een van de aanwezigen is een cliëntondersteuner van de Straatalliantie. Een keer per zes weken vindt het zogenaamde kerngroep overleg plaats, met de gemeente Amsterdam, FIBU, GGD Amsterdam, OKT, Permense, De Regenbooggroep, het Leger des heils, de Buurtteams en de Straatalliantie als deelnemers. Het doel is de werkzaamheden van de buurtteams te verbeteren en het versterken van de samenwerking. Naast dit alles zijn nog een tiental andere bijeenkomsten in de sociale sector te noemen waarin de Straatalliantie zich heeft gepresenteerd.

Ondersteuners van Amsterdam

De Straatalliantie neemt deel aan de projectgroep de Ondersteuners van Amsterdam. Deze projectgroep is een samenwerking tussen MEE-AZ, Cliëntenbelang en de Straatalliantie om de bekendheid van cliëntondersteuning onder Amsterdammers te vergroten. De projectgroep heeft hiertoe een campagne ontwikkeld en een bijbehorende website: <https://www.deondersteunersvanamsterdam.nl/>. Een mailing naar 900 adressen -variërend van Buurtteams tot fysiotherapeuten- hebben de flyers van zowel de Straatalliantie als de MDHG op plekken gebracht die we anders waarschijnlijk nooit bereikt zouden hebben.

Hoofdstuk 2 Rechtspraak 2022 rondom drie thema's

(Nood)opvang gezinnen

Praktijk

Aan de toegang voor noodopvang gezinnen in Amsterdam worden in de loop der jaren steeds strengere eisen gesteld. Gezinnen die zelfredzaam worden gescreend door de GGD en niet voldoen aan vier jaar binding, kunnen het schudden. Zij worden niet opgevangen en ook in andere gemeenten kunnen zij niet terecht. Geen gemeente voelt zich verantwoordelijk. Zelfredzaamheid vormt een schaamlap waarachter capaciteitsproblemen bij de overheid schuilgaan. In aanloop naar de lancering van het Landelijk Plan Aanpak dakloosheid op 7 december 2022 werden op 17 juni 2022¹² en op 28 november 2022¹³ twee brieven gestuurd namens de jeugdbudsmannen naar de Kamer/VWS om aandacht te vragen voor zelfredzame remigranten gezinnen met de Nederlandse nationaliteit die onder de radar verdwijnen, omdat zij nergens worden geholpen. Door het ontbreken van binding, betekent het dat zij nergens in Nederland kans op een huis en opvang maken. In een brief¹⁴ van 1 december 2022 van de Staatssecretaris VWS staat dat er geen specifieke, op deze groep gerichte, oplossing gevonden die juridisch haalbaar is gebleken. Inmiddels is deze groep daarom opgenomen als één van de aandachtsgroepen in het programma 'Een thuis voor iedereen'.

Ook binnen de rechtspraak ziet Bureau Straatjurist dat er hard wordt geprocedeerd op dit punt. Helaas lukt het Bureau Straatjurist steeds minder vaak om noodopvang af te dwingen. Omdat acuut onderdak nodig is, kan een bezwaarprocedure vaak niet worden afgewacht. Een advocaat dient in dat geval om een voorlopige voorziening te verzoeken bij de rechtbank. Bureau Straatjurist ontkomt er dan ook niet aan de zaak over te dragen aan de advocatuur.

Jurisprudentie

Op 22 maart 2022 heeft de voorzieningenrechter een belangrijke uitspraak¹⁵ gedaan in een zaak waarin om een voorlopige voorziening werd verzocht, met als doel de noodopvang niet te beëindigen. Deze uitspraak was onderdeel van een reeks andere uitspraken, beter bekend als de Teleport-uitspraken (de naam van het noodhotel). Tijdens de coronacrisis werd noodopvang landelijk betaald vanuit het Rijk. Toen deze toelage stopte, beëindigde de Gemeente Amsterdam voor velen, waaronder ook gezinnen, de noodopvang. Vijf gezinnen vochten deze beslissing aan waar een positief besluit op volgde¹⁶. In casu betrof het een gezin bestaande uit moeder en twee

¹² Gezinnen zonder regiobinding. (2022, 17 juni). Jeugdbudsmannen.Denhaag.Nl.

¹³ Brief zelfredzame dakloze gezinnen zonder regiobinding. (2022, 28 november). Www.Jeugdbudsmannen.Denhaag.Nl. https://jeugdbudsmannen.denhaag.nl/wp-content/uploads/2022/12/2022_11_28_Brief_zelfredzame_dakloze_gezinnen_zonder_regiobinding.pdf

¹⁴ Maatschappelijke opvang. (2022, 6 december). Tweede Kamer der Staten-Generaal. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z23775&did=2022D51157

¹⁵ Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2022:1469>

¹⁶ Rechter: Amsterdam mag kinderen uit noodopvang niet op straat zetten. (2022, 3 april). KRO-NCRV. <https://pointer.kro-ncrv.nl/amsterdam-mag-kinderen-uit-noodopvang-niet-op-straat-zetten>

kinderen die eind december 2021 vanuit Soedan naar Nederland waren gekomen. Dochter had de Nederlandse nationaliteit en moeder en zoon hadden een zogeheten Chavez-verblijfsrecht¹⁷. Het gezin was uit Soedan gevlucht, omdat de 17-jarige dochter van mevrouw het risico zou lopen gedwongen te moeten trouwen. Het gezin werd toegelaten tot de (Covid-19) noodopvang. Toen de toelage uit het Rijk werd beëindigd, ontving ook dit gezin een besluit dat zij de opvang moesten verlaten. De reden hiervan was dat het gezin niet voldeed aan de voorwaarden voor noodopvang vanwege het ontbreken van vier jaar binding met de gemeente Amsterdam. De rechtsvraag die hier moest worden beantwoord is of de gemeente de noodopvang van dit gezin terecht had beëindigd.

De voorzieningenrechter oordeelde dat er in deze zaak geen sprake was van een ‘aanvraagsituatie’, maar een beëindigingsbesluit en dat daarom de gemeente Amsterdam de noodopvang hangende de bezwaarprocedure niet mocht beëindigen. Gesteld werd namelijk dat een dak boven het hoofd een humanitaire ondergrens voor gezinnen met kinderen is. De voorzieningenrechter gaf wel aan dat de verantwoordelijkheid hiervan in eerste instantie bij de ouders ligt, maar de overheid hierin dient te voorzien, als de ouder hiertoe als gevolg van de bestaande woningnood niet in staat is. De voorzieningenrechter oordeelde dat de gemeente Amsterdam dit gezin noodopvang moest bieden totdat er een andere woonoplossing gevonden zou zijn.

Bureau Straatjurist heeft gezien dat gedurende de (Covid-19)noodopvang gezinnen veel makkelijker werden toegelaten, gezien dit door het Rijk bekostigd werd. Bijzonder is dat wanneer een crisis ons allemaal raakt kan er opeens heel veel mogelijk is. Nu er geen (Covid-19)noodopvang meer is en de strenge bindingseisen weer gelden, lijkt rekening houden met deze humanitaire ondergrens geen rol meer te spelen. De gemeente heeft een autonomie om sociale grondrechten, zoals het recht op opvang, te borgen. Lokale overheden kunnen zich niet verschuilen achter een nationale taak- en verantwoordelijkheidsverdeling¹⁸.

In een aanvraagsituatie voor noodopvang zou hetzelfde moeten worden besloten als in de genoemde zaak waar het gaat om een beëindigingbesluit. Ook gezinnen die een aanvraag doen voor noodopvang verkeren in een noodsituatie waar een dak boven het hoofd een humanitaire ondergrens zou moeten zijn.

Op 9 november 2022¹⁹ is er ook een interessante tussenuitspraak geweest waarin verzocht werd om voortzetting van de noodopvang voor een gezin, bestaande uit moeder (met Marokkaanse

¹⁷ Chavez-verblijfsrecht: naturalisatie of onbepaalde tijd mogelijk? | Advokatenkollektief OOST. (z.d.-b). SWERK site manager. <https://akoost.nl/nieuws/chavez-verblijfsrecht-naturalisatie-of-onbepaalde-tijd-mogelijk>

¹⁸ European Roma Rights Centre v. Italy Complaint No. 27/2004, (EUROPEAN COMMITTEE OF SOCIAL RIGHTS COMITE EUROPEEN DES DROITS SOCIAUX December 7, 2005).

¹⁹ Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.-c). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2022:7270>

nationaliteit) en dochter (met Nederlandse nationaliteit). Ook hier diende de vraag beantwoord of het terecht was dat de gemeente de noodopvang voor dit gezin had beëindigd.

De beslissing van de rechtbank vloeide voort uit het Arrest CG van het Hof²⁰. Hierin verklaart het Hof dat wanneer de alleenstaande ouder geen bestaansmiddelen heeft om in zijn onderhoud en in dat van zijn kinderen te voorzien, de gemeente moet waarborgen dat wanneer sociale bijstand wordt afgewezen een waardig bestaan kan worden geleid. Weigering van noodopvang mag niet leiden tot schending van de grondrechten (zoals verankerd in art 1, 7, 24 van het Handvest van de grondrechten). Het college had in deze zaak moeten onderzoeken of de Unieburger in het geval van weigering noodopvang een menswaardig bestaan kan leiden. De rechtbank oordeelde dat het college dit onvoldoende had onderzocht en dat het bestreden besluit daarom een 'motiveringsgebrek' bevatte. Het college diende daarom het gebrek te herstellen.

In bovenstaande en andere dergelijke zaken wordt noodopvang voor dakloos geraakte gezinnen van de gemeente Amsterdam niet als een algemene voorziening gekwalificeerd. Dit type opvang is namelijk niet gericht op maatschappelijke ondersteuning in de zin van de Wmo 2015. Omdat de noodopvang voor dakloos geraakte gezinnen in Amsterdam wordt aangeboden aan – vanuit het perspectief van de Wmo 2015 – zelfredzame gezinnen (die in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving), is deze regeling gunstiger dan de Wmo 2015. Daarom is sprake van buitenwettelijk begunstigend beleid. Dit betekent dat de (voorzieningen)rechter het bestaan en de inhoud van dit beleid als een gegeven aanvaardt. Het blijft daarom een uitdaging om zaken als deze tot een positief einde te brengen.

Geen gezin zou op straat moeten komen te staan. Bureau Straatjurist stelt dat elk gezin dat om onderdak en hulp vraagt in eerste instantie opgevangen dient te worden. De eisen die aan de noodopvang worden gesteld zorgen ervoor dat een grote groep wordt uitgesloten. Deze gezinnen belanden op straat, in een onveilig netwerk of verdwijnen van de radar.

Toegang Maatschappelijke Opvang

Praktijk

De woningnood en daardoor de dichtgeslibde MO-keten hebben ertoe geleid dat steeds minder mensen slagen voor de toelatingstoets 'Ben je wel of niet zelfredzaam?' bij de screeningsbalie maatschappelijke opvang. Een verklaring van deze strikte lokale uitleg van het 'eigen-kracht-criterium' is dat de maatwerk ruimte die de gemeente toekomt niet zozeer wordt gebruikt om een op de individuele noden toegesneden integrale maatwerkoplossing te bieden, maar om de instroom in opvang te beperken of de schaarse opvangcapaciteit en doorstroomwoningen ten

²⁰ ECLI:EU:C:2021:602. (2021, 15 juli). curia.europa.eu. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=2485423CAF9B0EDCB361B39B586D3834?text=&docid=244198&pageIndex=0&doclang=NL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1022863>

goede te laten komen aan mensen die opvang naar het oordeel van de gemeente het hardste nodig hebben: dakloze mensen die te maken hebben met verslaving of psychiatrische problemen. Wanneer verslaving en psychiatrie niet aan de orde zijn, word je zelfredzaam verklaard en ben je overgeleverd aan de buurtteams, de Regenbooggroep en de passantenhotels. Bureau Straatjurist ziet dat wanneer men onterecht afgewezen wordt bij screeningsbalie en kampt met complexe problematiek, men niet past binnen een project zoals Tijdelijk Onderdak van de Regenbooggroep of het Passantenhotel. Onderschat wordt wat dakloosheid doet met het stresssysteem en daarmee de zelfredzaamheid van de burger. Dit wordt tijdens de zelfredzaamheidstoets onvoldoende meegewogen. De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid schreef in 2017 al een kritisch rapport 'Weten is nog geen doen'; een realistisch perspectief op redzaamheid waarin zij onder andere benadrukken dat stress en mentale belasting mentale vermogens onder druk zetten. Wanneer je niet direct een dak boven je hoofd met daarbij de juiste ondersteuning krijgt, gaat de zelfredzaamheid met een rap tempo achteruit. Het gevolg is dat men ernstige psychische problemen kan ontwikkelen, waardoor iemand op een later moment alsnog wordt toegelaten tot de keten. Al jaren wordt Bureau Straatjurist benaderd om burgers bij te staan bij het indienen van bezwaarschriften tegen de afwijzing voor de maatschappelijke opvang. Ook de vrijwilligers van de Straatalliantie zijn vaak betrokken ter ondersteuning bij de aanvraag zelf, omdat de screening regelmatig als belastend wordt ervaren. Advocaten procederen ook volop in zaken als deze. In de volgende paragraaf zal worden ingegaan op een zaak waarin de gemeente toegang tot de maatschappelijke opvang had afgewezen.

Jurisprudentie

Op 18 februari 2022²¹ is er een tussenuitspraak gedaan waarin werd geoordeeld dat zorgvuldigheid in het besluit van de gemeente Amsterdam ontbrak, omdat de juiste stappen om tot een zorgvuldig besluit te komen niet juist waren gevolgd. De gemeente gaf aan in het besluit dat er enkel sprake was van een woonvraag. De vraag die moest worden beantwoord is of de eisers wel of niet zelfredzaam waren. De redenering dat er alleen sprake zou zijn van een woonvraag heeft volgens de rechtbank geen stand kunnen houden omdat het onderzoek dat de gemeente heeft verricht naar de zelfredzaamheid onvoldoende was geweest. De gemeente diende namelijk het stappenplan zoals weergegeven door de Centrale Raad van Beroep (CRvB) in de uitspraak van 21 maart 2018²² te volgen. De rechtbank was het hierin met het college niet eens dat er ondanks de problemen op meerdere leefgebieden dankzij het netwerk en de hulpverlening die het gezin krijgt, alleen een woonvraag overbleef. Dankzij de ontvangen ondersteuning is het niet zo dat een niet zelfredzaam gezin toch opeens zelfredzaam is en geen aanspraak kan maken op een maatwerkvoorziening. De vraag die moet worden onderzocht is of het gezin, ook zonder netwerk zelfredzaam is. Zeker omdat het college van dit gezin verwachtte dat zij ook buiten Amsterdam, waar netwerk ontbrak, naar een woning moesten zoeken. De rechtbank oordeelde

²¹ Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.-e). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2022:1077>

²² Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.-j). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:CRVB:2018:819>

dat de gemeente onvoldoende is nagegaan of de GGD het onderzoek op zorgvuldige wijze heeft uitgevoerd. De rechtbank heeft de gemeente in de gelegenheid gesteld om dit gebrek te herstellen (art. 8.51a Awb). Op 6 juli 2022 heeft de rechtbank in dezelfde zaak een einduitspraak²³ gedaan. Na de tussenuitspraak en nader onderzoek was de gemeente tot het besluit gekomen om het gezin niet toe laten tot de maatschappelijke opvang. Gezien het netwerk van het gezin zich juist in Amsterdam begeeft en het gezin zich zonder dit netwerk niet staande kan houden, maakt dat de rechtbank het college hier niet goed heeft kunnen volgen. De rechtbank heeft in deze zaak het beroep gegrond verklaard en stelde daarmee de eiseres in het gelijk dat het gezin niet zelfredzaam is en in aanmerking moest komen voor maatschappelijke opvang.

Het functioneren op alle leefgebieden moet worden meegenomen om tot een zorgvuldig besluit te komen. Wanneer er geen sprake is van verslaving of psychiatrische problematiek, kan het even goed zijn dat disfunctioneren of veel andere leefgebieden ervoor zorgt dat iemand niet-zelfredzaam is.

Iemand die dakloos is geraakt, is per definitie niet-zelfredzaam. Dat men blijft vasthouden aan deze definitie met de bijbehorende criteria, zorgt ervoor dat een kwetsbare groep wordt uitgesloten van passende zorg.

De ervaringsdeskundige van de Straatalliantie R. Geurtsen is recentelijk zelf dakloos geweest. Hij heeft nu een woning, maar zegt dat wanneer je de woning hebt de problemen pas beginnen. Hij stelt dat het hebben van een dak boven je hoofd niet direct alles oplost.

Urgentie

Praktijk

Vanuit de overheid en de gemeente Amsterdam zijn er strenge regels en voorwaarden verbonden aan het kunnen krijgen van een urgentieverklaring in de gemeente Amsterdam. Bureau Straatjurist ziet dat het steeds moeilijker wordt voor mensen om dit aan te kunnen vragen, maar ook dat de toelating strenger wordt. Bij het bestuderen van urgentiedossiers concludeert Bureau Straatjurist vaak hoe onzorgvuldig de gemeente Amsterdam (procedureel) omgaat met urgentieaanvragen. Bij de start van de aanvraag gaat het al niet op de juiste manier. Burgers worden afgehouden van het doen van een aanvraag. Als men belt met de vraag of zij een urgentie kunnen krijgen, wordt hen direct telefonisch medegedeeld dat een aanvraag toch geen zin heeft. Door deze handelwijze wordt iemand de mogelijkheid ontnomen om een schriftelijke aanvraag in te dienen en een schriftelijk (appellabel) besluit te verkrijgen.

²³ Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.-f). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2022:3885>

Ombudsman Metropool Amsterdam publiceerde in augustus 2022²⁴ hier ook een artikel over op hun website. Hierin wordt ook beschreven dat afdeling Wonen van de gemeente Amsterdam in algemene zin heeft aangegeven dat het Sociaal Loket een poortwachter functie heeft en alleen informatie en advies geeft over onder andere woonvragen. Zij kunnen en zijn niet bevoegd een besluit te nemen of een beschikking te doen uitgaan. Indien iemand naar het Sociaal Loket gaat krijg je dus geen afwijzing maar een negatief advies. Als je het dan niet eens bent met dit advies en toch een aanvraag wil indienen, kan dit doorgegeven worden en kan er een verkorte aanvraag worden opgestuurd naar team urgentieverlening afdeling Wonen. Daarop ontvangt de aanvrager dan een beschikking waartegen je bezwaar kan aantekenen (art. 6:5 Awb). Bureau Straatjurist heeft geïnformeerd bij het frontoffice van het Sociaal Loket van de gemeente Amsterdam. Medewerker daar geeft aan dat er geen exacte informatie of voorwaarden bekend zijn bij het frontoffice over de verkorte aanvraag. Medewerkers moeten zelf een inschatting maken of de nodige kennis hebben om dit verzoek neer te leggen bij het specialistenteam. Dit maakt dus aanvragen verschillend behandeld worden en dat er niet geen sprake is van een uniforme werkwijze.

Jurisprudentie

Bureau Straatjurist heeft het afgelopen jaar ook weer veel mensen ondersteund rondom het aanvragen en verkrijgen van een urgentieverklaring. Een uitspraak die erg belangrijk is geweest is de uitspraak van 16 maart 2022 van de Rechtbank Midden Nederland²⁵. Hierbij werd het belang van het kind (conform art. IVRK) meegewogen in het kader van de hardheidsclausule, ook als niet aan alle randvoorwaarden werd voldaan. De voorzieningenrechter was van oordeel dat de verweerder in dit geval de belangen van de minderjarige kinderen niet kenbaar had betrokken. Verweerder had slechts in zijn algemeenheid verwezen naar de zorgplicht die volgt uit de Wmo, maar daarbij niet betrokken wat dit concreet betekende voor de minderjarige kinderen wanneer zij hun huidige woonadres moesten verlaten. Naar oordeel van de voorzieningenrechter had (op grond van art. 3 IVRK) van verweerder verwacht mogen worden dat gemotiveerd een afweging was gemaakt tussen de belangen van de drie minderjarige kinderen van eiseres en het belang dat de voorwaarden voor het verkrijgen van een urgentieverklaring in de Huisvestingsverordening²⁶ beoogd te beschermen. Gezien verweerder dat had nagelaten is het bestreden besluit onvoldoende zorgvuldig voorbereid (art. 3:2 Awb) en ontbreekt het aan een deugdelijke motivering (art. 7:12 Awb).

Veel gezinnen verblijven in de (nood)opvang of in situaties waarin veel onveiligheid is. Het zijn vaak uitzichtloze situaties waarin weinig mogelijkheden zijn. Het aanvragen van een urgentieverklaring lukt in veel gevallen niet om diverse redenen. Eén van de zaken waar gezinnen bij het aanvragen hiervan tegen aanliepen was dat noodopvang werd gezien als ‘oplossing’ voor

²⁴ <https://www.ombudsmanmetropool.nl/nieuws-publicaties/ombudsman/geen-besluit-na-negatief-urgentieadvies-van-sociaal-loket>

²⁵ Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.-g). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBMNE:2022:1024>

²⁶ Huisvestingsverordening Amsterdam 2020. (z.d.). <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR637053/11>

het huisvestingsprobleem. Het feit dat iemand in de noodopvang verblijft betekent niet dat er geen sprake zou zijn van een urgent huisvestingsprobleem zoals opgenomen in de algemene weigeringsgronden van de Huisvestingsverordening. Dit oordeelt de Rechtbank Amsterdam in een uitspraak op 23 juni 2022²⁷. Er moet gekeken worden naar alle omstandigheden van het geval. De rechtbank was van oordeel dat de gemeente in dit geval onvoldoende had gemotiveerd dat sprake was van een algemene weigeringsgrond. De gemeente had daarbij onvoldoende zorgvuldig onderzocht of eiseres in aanmerking kwam voor een urgentieverklaring.

In een andere uitspraak van 23 juni 2022²⁸ komt bovenstaande ook aan bod. Hierin stelde de rechter dat bij de behandeling van de aanvraag de procedure, zoals die beschreven is in de Nadere Regels, niet was gevolgd. De situatie van eiseres had beter in kaart gebracht moeten worden om tot een zorgvuldig besluit te komen. Ook hier maakte het feit dat iemand in de noodopvang verbleef niet dat per definitie geen sprake was van een urgent huisvestingsprobleem zoals opgenomen in de algemene weigeringsgronden. Gekeken moet worden naar alle omstandigheden van het geval.

De rechtbank benoemde ook in deze uitspraak dat de gemeente Amsterdam volgens het vijf-stappenplan uit de Nadere Regels een intake moest houden met de aanvragers van urgentieverklaring. Dat was in dit geval niet gedaan. De gemeente Amsterdam had in dit geval een afwijkende verkorte procedure gehanteerd, waarin de Nadere Regels niet voorzien. Verweerder gaf aan dat aanvragers hun onderliggende stukken niet altijd compleet hebben, maar dit deed er volgens de rechtbank niet aan af.

De gemeente Amsterdam zou gedegen onderzoek moeten doen in alle urgentieaanvragen die worden gedaan waarbij gewerkt wordt vanuit een uniforme werkwijze.

De poortwachter functie die het Sociaal Loket heeft moet veranderen, zodat eenieder die belt de mogelijkheid krijgt een aanvraag in te dienen en een schriftelijk (appellabel) besluit ontvangt.

Tot slot

Uit dit jaarverslag wordt duidelijk dat Bureau Straatjurist een enorme toename van dakloze mensen ziet, met name gezinnen. De toegang tot de opvang, een basaal recht, wordt steeds moeilijker. Terwijl van uitstroom naar een duurzame oplossing, namelijk huisvesting in plaats van opvang (waar niemand beter van wordt) heel ver weg is. De geconstateerde problemen rondom urgentieverklaringen zijn daarvoor een zeer goede indicator. Deze zijn steeds moeilijker te verkrijgen. Al met al raakt een steeds grotere en meer diverse groep mensen dakloos en tussen

²⁷ Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.-h). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2022:3504>

²⁸ Rechtspraak.nl - Zoeken in uitspraken. (z.d.-i). <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2022:3503>

en wal en schip. Hierin speelt de gemeente Amsterdam een rol, de door haar genomen maatregelen en uitvoering werken belemmerend. Ze werken dakloosheid eerder in de hand dan dat ze dakloosheid voorkomen of uitbannen.

Dit jaarverslag begon met de mededeling dat er een nieuw plan van aanpak dakloosheid ligt waarin de Rijksoverheid zichzelf heeft geëncmitteerd aan het beëindigen van dakloosheid in 2030. Amsterdam heeft in 2023 een nieuw plan voor de Volkshuisvesting gepresenteerd waarin de ambitie wordt uitgesproken om dakloosheid in Amsterdam nog eens tien jaar later in 2040 uit te bannen. Het is bevreemdend dat deze dan zo uit elkaar lopen. Tegelijkertijd, gezien de huidige trends en de rol van de gemeente hierin lijkt 2040 mogelijkcrwijs nog te ambitieus. Er zal nog veel moeten veranderen.